

Norske interiørarkitekters og møbeldesigneres landsforening

INNSPILL TIL STORTINGSMELDING OM BYGNINGSPOLITIKK

Innhold

1. Innledning	2
2. Hva gjør en interiørarkitekt?.....	2
3. Brukerperspektivet i fokus gir bedre livskvalitet	2
4. Bred deltakelse i Programmeringsfasen – suksesskriterie nummer én	3
5. Universell utforming skal være “usynlig”	3
6. Kvalitetssikrede løsninger for eksisterende bygningsmasse.....	4
8. Kompetanseutvikling	5
9. Kunstnerisk utsmykking.....	5
10. Oppsummering med forslag til virkemiddel/tiltak for å redusere byggefeil, ivareta brukerbehov og sikre kvalitet og universell utforming:	5

---

1. Innledning

I NILs innspill til meldingen har vi lagt vekt på prosessen og gangen i den. Det er gjennom gode prosesser at mange byggefeil kan forhindres og rammer for gode funksjonelle, universelt utformede, miljø- og energibesparende løsninger finner sin form. Det er i anbudsinnbydelser/konkurranser at premissene for gode prosesser og derved resultater legges. Her har premissgiverne en viktig rolle.

NIL har valgt å fremheve egen faggruppes kompetanse og bruken av den i byggeprosessen. Et godt tverrfaglig samarbeid der ulike kompetanser utnyttes og utvikles, har stor betydning for sluttresultatet for nye bygg eller oppgradering/restaurering av allerede eksisterende bygningsmasse.

2. Hva gjør en interiørarkitekt?

En interiørarkitekt planlegger, prosjekterer og utformer rom, møbler og annet løst og fast inventar med mål om å skape et helhetlig interiør. Han/hun jobber innenfra og ut hvor sluttbrukerens ønsker og behov er retningsgivende. Foruten de estetiske kvalitetene som ligger i aktiv bruk av interiørarkitekt vil det også være kostnadsbesparende over tid for oppdragsgiver.

I forhold til bygningspolitikk forvalter interiørarkitekten verdifull kompetanse hvor brukerperspektivet står i sentrum. Det kreves enten Mastergrad i interiørarkitektur eller tidligere hovedfag/diplom, for å være medlem av NIL.

Det er en utbredt misforståelse at interiørarkitektens arbeid består i å velge møbler og tekstiler. Interiørarkitektens spisskompetanse ligger i utforming av sosiale møteplasser-tilrettelagt for de definerte aktivitetene.

3. Brukerperspektivet i fokus gir bedre livskvalitet

Mens bygningsarkitektene har sin bygningstekniske kompetanse, ligger interiørarkitektens styrke særlig i å sette seg inn og forstå sluttbrukers behov og ønsker. I tillegg har interiørarkitekten bred erfaring når det gjelder utforming og vurdering av romlige kvaliteter med innvendig materialbruk og detaljering tilpasset det enkelte prosjektet og for den tiltenkte brukergruppen.

Arkitektenes prioriteringer påvirker innvendige kvaliteter. Både boliger og andre bygg må planløses med utgangspunkt i brukerbehov. Det må være noe mer enn bare en bygningskropp tilpasset en reguleringsplan eller en ide om et signalbygg.

Når brukerperspektivet ivaretas på en god måte, reduseres behovet for ombygginger og mindre endringer etter at byggene er tatt i bruk. Brukernes behov må forstås fra begynnelsen og ikke fremstilles som et problem etter at bygget er tatt i bruk.

Det bør stilles krav om at interiørarkitektens kompetanse til å vurdere, fremkalle og beskrive brukerbehov utnyttes.

---

4. Bred deltakelse i programmeringsfasen – suksesskriterie nummer én

---

En vesentlig del av feilene i et byggeprosjekt skjer under planlegging og prosjektering.

En viktig faktor i bygningspolitikken er å bidra til at interiørarkitekten kommer tidlig nok inn i prosessen slik at tekniske installasjoner også ivaretar gode romløsninger, funksjonalitet og estetikk. Oppgaven med å samkjøre de tekniske løsningene med interiøret for øyet er en viktig del av helheten. Vår erfaring er at interiørarkitekten alt for ofte kommer inn for sent. Avgjørelser som påvirker muligheter til å utvikle gode interiørløsninger blir betraktet som detaljer i byggeprosessen og i forprosjektene.

Vi har mange eksempler på at sikringsskapet plasseres på den eneste veggen som er mulig å møblere, luftekanaler som hindrer utnyttelse av gulvarealet, belysning som er plassert helt uavhengig av møbleringsplan osv.

Bygg må planlegges helhetlig både utenfra og innenfra. Arealbruk bestemmes ut fra studier av brukerbehov som er avhengig av alder, funksjonsnivå, bruksformål, verdier og økonomi. I programmeringsfasen legges premisser for boligens/arbeidsplassens/ institusjonens konseptuelle identitet, universelle utforming, informasjonsflyt og kommunikasjon mellom mennesker, trivselsfaktorer som tilhørighet og arbeidsglede - i tillegg til miljøhensyn og energiøkonomisering.

Ikke bare entreprenørene, men også bygningsarkitekter har en tendens til å vente med "detaljene" til etterpå – på tross av at det er i programmeringsfasen at rammene for gode universelt utformede løsninger legges.

Vi ønsker at det bygges inn rutiner for at interiørarkitekturtjenester etterspørres allerede i programmeringsfasen.

---

5. Universell utforming skal være "usynlig"

Innvandring, demografi og nye boformer vil gi en annen type boligetterspørsel enn i dag, og ikke minst stiller ny Plan og bygningslov strengere krav til universell utforming Dette krever nytenkning og økt samarbeid mellom ulike aktører, hvor interiørarkitekten spiller en nødvendig rolle.

Universell utforming er en videreutvikling av ergonomibegrepet eller human factors. Mye av grunnen til at denne kompetansen ikke er kommet lenger enn til arbeidsplassutforming, har med å gjøre at tenkningen har manglet en estetisk dimensjon.

For å gjøre universell utforming "usynlig", kreves det kompetanse som for eksempel gjøre en rampe til en naturlig del av interiøret, som benytter farger og luminanser til å gi vakre og behagelige kontraster, handicaptoalettet mer innbydende, hotellrommet nye utforminger osv. Dette gjelder både private og offentlig tilgjengelige interiører.

En byggeprosess trenger derfor interiørarkitektens arbeidsmetode og innspill for å få et vellykket interiørkonsept til å fungere i helheten.

I en del byggeprosjekter blir møbelleverandøren brukt som interiørarkitekt. Dette kan resultere i overmøblering/manglende universell utforming, eller mangel på variasjon og identitet fordi kun leverandørens møbelutvalg er benyttet. I tillegg risikerer man en manglende sammenheng mellom arkitektur/interiør, materialer/belysning og muligheten for integrerte løsninger.

NIL mener at det på lik linje med krav om å beskrive branntekniske forhold, må stilles krav om en plan for universell utforming.

---

6. Kvalitetssikrede løsninger for eksisterende bygningsmasse

Mennesker, moderne arbeidsplasser, funksjon og estetikk forent med gammel bygningskultur er utfordrende. Bærekraftig utvikling handler ikke alene om energibruk og miljøsertifisering av bygg. Vi må tilstrebe varig estetisk uttrykk, holdbare prosjekt som ikke bare er preget av vår tids impulser og moderne tendenser, men kjennetegnet av formkvaliteter og materialbruk som tilfredsstillende gjennom flere generasjoner. Mange interiørarkitekter besitter høy faglig kompetanse innen bygningsvern, restaurering og rehabilitering.

Norges eksisterende bygningsmasse trenger økt oppmerksomhet. Det er viktig å ivareta vår bygningsarv samtidig som vi tilrettelegg for ny bruk og tilgjengelighet for alle. Interiørarkitektene arbeider ofte med eksisterende bygninger, og har kompetanse i å see eksisterende kvaliteter samtidig som nye funksjoner blir lagt til. Ta vare på og fornye.

Det er samfunnsøkonomisk lite lønnsomt å utdanne en faggruppe uten å ta dens kompetanse i bruk. Mange interiørarkitekter besitter høy faglig kompetanse innen bygningsvern, restaurering og rehabilitering.

---

7. Anbud og konkurranseutlysinger for interiørarkitektur

Vi ser at mange prosjekter utlyses uten at interiørarkitektur er lagt inn som spesiell kompetanse. Vi tror at det er manglende kunnskap hos anbudsskrivere om hva slags kompetanse de skal etterspørre.

Ved anbudskonkurranser for arkitekter ligger "tildelingskriterier" til grunn for valg av arkitekt. Her legges det vekt på kompetanse, likviditet, arbeidskapasitet, tid, pris m.m. Ved valg av interiørarkitekt bør tilsvarende mønster følges.

NIL har observert at mange prosjekter tilfaller tilbydere med lavest pris, uten at det stilles konkrete krav til kompetanse. Interiørarkitekt er ikke en beskyttet tittel og mange kaller seg dette uten å ha nødvendig utdanning. Vi må forhindre at personer med kveldskurs i interiørdesign foretrekkes på grunnlag av laveste pris og en tittel fremfor kompetansekriterier.

Det er viktig at personer innen det offentlige som utformer anbud har tilstrekkelig kunnskap om ulike faggruppers kompetanse.

---

8. Kompetanseutvikling

Interiørarkitekter står for beskrivelser og andre underlagsdokumenter for innkjøp/investeringer i møbler og fastinventar/spesialdesign, belysning og annet inventar for betydelige beløp hvert år. Det er viktig at valg av materialer, overflater og produkter er miljø-, ressurs- og energiøkonomiserende og i henhold til tekniske krav, i tillegg til at de tilfredsstiller menneskelige behov.

Da er det viktig at også interiørarkitektur estimeres og får gode utviklingsvilkår. Antall utdanningsplasser er i dag for lite. Mange faller fra etter Bachelorgraden fordi det ikke er kapasitet til å ta opp studentene på Masterstudiet.

I tillegg har det vært lite fokus på forskningen innenfor fagfeltet. Fordi utdanningen for interiørarkitekter er tilknyttet kunstfagene, er det også i liten grad koblet opp mot byggebransjens forsknings- og videreutdanningsopplegg.

Vi mener at en viktig del av bygningspolitikken er å sikre at vi har tilstrekkelig kompetente fagpersoner, og at det legges til rette for tverrfaglig forskning.

---

9. Kunstnerisk utsmykking

I offentlige bygg skal en viss prosent av byggekostnadene avsettes til kunstnerisk utsmykking. Interiørarkitekten har en rolle når det gjelder å koordinere kunstnerisk utsmykking med (interiør)arkitektur. Det er en sammenheng mellom interiøret og kunsten, det ene beriker det andre.

---

10. Oppsummering med forslag til virkemiddel/tiltak for å redusere byggefeil, ivareta brukerbehov og sikre kvalitet og universell utforming

---

- Interiørarkitekten bør sitte i brukergruppen og lage kriterier for beskrivelsene for programmering
  - Interiørarkitektkompetanse må inn allerede i programmeringsfasen for å sikre helhetlige, funksjonelle og estetiske løsninger
-

-
- Interiørarkitektur må ligge som et selvstendig krav i entreprisen, spesifisert i en ytelsesbeskrivelse når nye bygg skal utlyses. (NIL arbeider for tiden med en ny ytelsesbeskrivelse som kan benyttes i denne sammenheng)
-
- De som utvikler anbudsdokumenter må få kunnskap om de viktigste tildelingskriterier for interiørtjenester, slik at kvalitet sikres
-
- Det må settes krav til kompetanse i interiørarkitektur ved ombygging, renovering og restaurering av eksisterende bygningsmasse, helst gjennom egne anbudskonkurranser for interiørarkitekter
-
- For å få bedre grep om universell utforming, må det kreves en plan for universell utforming på lik linje med belyningsplan, møbleringsplan osv.
-
- Interiørarkitektur må tilgodesees og bli en del av kompetanseutviklingsprogrammet og forskningen innen byggebransjen
-